

4. Rezumat

Proiectul *Studiul filologic al textelor religioase în limba română, publicate la Chișinău în secolul al XIX-lea*” a avut drept scop punerea în valoare a patrimoniuului de carte religioasă, tipărită la Chișinău, deoarece până acum acest segment al publicațiilor în limba română nu a constituit un obiect de studiu pentru specialiștii filologi din Republica Moldova.

În acest scop, au fost examinate de visu o serie de lucrări publicate la Chișinău în sec. XIX, pentru a stabili tipurile de texte cu amprentă locală, adică texte elaborate, traduse, adaptate sau compilate de către diverși autori basarabeni și publicate în tipografiile de la Chișinău. Determinarea paternității textelor este importantă din mai multe motive, dar, în primul rând, pentru că oferă posibilitatea de a cunoaște răspândirea și cuantumul cărților religioase care au circulat în Basarabia în sec. XIX, proveniența acestor ediții și, implicit, impactul acestor lucrări asupra formării și statornicirii limbajului bisericesc în basarabia secolului al XIX-lea.

În cadrul investigațiilor s-a constatat că pe parcursul unui secol la Chișinău s-au publicat mai multe tipuri de texte religioase: reproduse, adaptate, traduse din limba rusă, alcătuite/scrise de diverse persoane, fiecare tip având particularitățile sale de limbă. Astfel că, pentru toate etapele de desfășurare a proiectului, ca obiectiv general, de bază a fost **analiza mostrelor de limbaj**, a modului de utilizare a termenilor și a structurilor tradiționale, specifice fiecărui tip de text în parte și limbajului religios, în general. S-a preconizat, de asemenea, începutul **studierii particularităților ortografice** ale edițiilor de texte, tipărite la Chișinău în secolul al XIX-lea. În cadrul studiilor a fost prevăzută, de asemenea, **depistarea și clasificarea inserțiilor paratextuale** locale în edițiile cărților liturgice, examinarea și descrierea mai multor mostre de prefață, introducere, pastorală, sinaxar etc., pentru a complete informațiile despre stilul religios, ca parte componentă a diasistemului stilistic al limbii române.

Este cunoscut că, odată cu instaurarea regimului țarist, în Basarabia pătrund mai multe texte religioase rusești, impuse de Sinodul de la Sankt-Petersburg, și multe dintre acestea sunt traduse în limba română de către autori autohtoni (începând cu mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni), care încearcă să adapteze limbajul textelor la necesitățile cititorilor și să-l facă cât mai înțeles pentru populația locală.

În felul acesta, textele traduse conservă anumite mostre specifice actului de traducere și adaptare, cum ar fi: adoptarea împrumuturilor (în special termeni din limba rusă), utilizarea sporadică a lexicului regional, calchiera unor structuri, forme ale topicii originalului ș.a.

Anume acest material este original și face diferența în comparație cu textele religioase de aceeași natură, publicate în Principatele Române în aceeași perioadă, oferind posibilitatea de a stabili anumite particularități ale limbii române vorbite în sec. XIX pe teritoriul dintre Prut și Nistru.

Cele mai importante/reprezentative texte religioase, publicate la Chișinău în secolul XIX-înc. Sec. XX, care au fost examinate în cadrul proiectului au fost:

- *Liturghier, Tipografia Exarhicească, 1815*

- *Molebnic, Tipografia Exarhicească, 1815, 1816*

- *Tipic, Tipografia Duhovnicească, 1823*

- *Instrucția Blagocinului, Tipografia Duhovnicească, 1827*

- *Antologhion, Tipografia Exarhicească, 1861*

- *Triodion, Tipografia Duhovnicească, 1862*

- *Psaltire, Tipografia Eparhială, 1907*

- *Acatistul Preasfintei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu bucuria tuturor scârbiților,*

Tipografia Eparhială, 1909

- Slujba și acatistul cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Serafim făcătorul de

minuni din Sarov, Tipografia Eparhială, 1910

- Evanghelie, Tipografia Eparhială, 1912

- Slujba și acatistul Acoperemântului Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, Tipografia Eparhială, 1913.

Rezultatele cercetărilor au fost expuse în 44 de publicații (articole, note de curs), precum și la peste 20 de conferințe științifice naționale și internaționale din Republica Moldova, România, Ucraina.